

# Prvý rok nezávislého monitoringu útokov voči novinárom na Slovensku

**First year of independent monitoring  
of attacks against journalists in Slovakia**

**N**ovinári neúnavne pracujú na tom, aby svojim čitateľom poskytovali presné, spoľahlivé a dôveryhodné informácie a rozlišovali medzi faktami a názormi. Zameriavaním svojho pátrania a článkov na vytváranie transparentnosti v čoraz zložitejšom svete, v ktorom sú diskusie čoraz viac ovládané dezinformáciami, zohrávajú slobodné a nezávislé médiá kľúčovú úlohu pri ochrane právneho štátu a riadneho fungovania našich demokratických spoločností. Tým sa však novinári často vystavujú riziku, čelia nenávisťným prejavom, hrozbám, obťažovaniu či dokonca fyzickým útokom.

V čase, keď si Slovensko pripomínalo piate výročie vraždy investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej, bol spustený nový mechanizmus ochrany novinárov, ktorý má za cieľ zabezpečiť ochranu profesionálov z oblasti médií. Som veľmi hrdá na to, že Holandsko mohlo podporiť vznik projektu Bezpečná.Žurnalistika.SK, ktorý je prvým svojho druhu na Slovensku a ktorý bol inšpirovaný holandským modelom PersVeilig a spustený počas štátnej návštevy ich veličenstiev kráľa Willema Alexandra a kráľovnej Maximy na Slovensku v marci 2023. Daný moment ešte viac posilnil partnerstvo oboch krajín a prekročil rozsah vzájomnej spolupráce v tejto oblasti, existujúci v rámci EÚ či Koalície za slobodu médií.

Výročná správa ilustruje, koľko dôležitej práce sa vykonalo, ale aj to, že toto úsilie potrebuje kontinuitu, aby prinieslo dlhodobý účinok. Zároveň je nevyhnutné uvedomiť si, že na to, aby bol mechanizmus plne funkčný a účinný, je nevyhnutné zapojenie rôznych zainteresovaných strán, ako je polícia, prokuratúra, ale aj široká verejnosť.

Základom našich demokracií sú slobodné médiá, ako aj schopní a kvalifikovaní novinári, ktorí môžu vykonávať svoju dôležitú prácu bez pocitu ohrozenia. Je na nás všetkých, aby sme spoločne pracovali na zabezpečení ich ochrany teraz aj v budúcnosti.

**Gabriella Sancisi**  
veľvyslankyňa Holandského kráľovstva v Slovenskej republike

**J**ournalists work tirelessly to provide their readers with accurate, reliable, and trustworthy information, to report correct information, as well as distinguish between facts and opinions. By focusing their research and articles on creating transparency in a more and more complex world where disinformation increasingly dominates the debate, a free and independent press plays an integral part in protecting the rule of law and proper functioning of our democracies. Yet, by doing so journalists are often put at risk, facing hate speech, threats, harassment or even physical attacks.

As Slovakia marked the fifth anniversary of the murder of investigative journalist Ján Kuciak and his fiancée Martina Kušnírová, a new mechanism for protecting journalists was launched to safeguard the country's media professionals. I am very proud that the Netherlands was able to support the establishment of Bezpečná Žurnalistika.sk, a project which is first of its kind in Slovakia and which was inspired by the Dutch protection mechanism, PersVeilig and launched during the State Visit of Their Majesties King Willem Alexander and Queen Maxima to Slovakia in March 2023. This moment further strengthened the partnership of the two countries and went beyond our cooperation on this subject within the EU and the Media Freedom Coalition.

This first annual report illustrates how much important work has been done but also that these efforts need continuity to have their long term effect. At the same time, it is crucial to realize that in order to make the mechanism fully functional and effective, involvement of various stakeholders such as Police, Prosecution as well as the general public, is indispensable.

Free media as well as capable, skilled journalists who can do their important work without feeling threatened, are a cornerstone of our democracies. It is upon all of us to jointly work to ensure their protection, now as well as in the future.

**Gabriella Sancisi**  
Ambassador of the Kingdom of the Netherlands to Slovakia

## **Bezpečná žurnalistika, novináři v bezpečí**

Investigatívne centrum Jána Kuciaka založilo platformu Bezpečná. Žurnalistika.SK v záujme zvýšenia ochrany novinárov a otvorenia verejnej diskusie o tejto téme. ICJK vzniklo po vražde investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Marty Kušnírovej, preto ochrana novinárov patrí k hlavným cieľom centra.

Platforma vznikla vo februári 2023 v spolupráci s veľvyslanectvom Holandského kráľovstva v Slovenskej republike a medzinárodnou organizáciou Reportéri bez hraníc (RSF). Iniciatíva ICJK Bezpečná. Žurnalistika.SK je nezávislá od štátnych inštitúcií a svoje fungovanie v roku 2023 financovala z grantov UNESCO, Holandského veľvyslanectva a RSF.

Koordinátorkou platformy Investigatívneho centra Jána Kuciaka je Karolína Farská.

**Hrozba**

Threat

(verbálna, online, prostredníctvom sociálnych sietí, email, list, dozvedel som sa o hrozbe zo svojich zdrojov)  
(verbal, online, through social networks, email, letter, I learned about the threat from my sources)

21 #⚡

**Prenasledovanie/  
obťažovanie**

Stalking/  
harassment  
(online /osobne)  
(online/  
in person)

8 👁️👁️

**Právna hrozba,  
šikanózna žaloba,  
žaloba**

Legal Threat,  
Bullying Action,  
Lawsuit  
(SLAPP)

4 §

**Bezpečná.Žurnalistika.SK  
v roku 2023 v číslach**

Safe.Journalism.SK in 2023 in numbers

**Iné**

Other

5 ?

**Počet hlásení**  
Number of incident reports

48

muži  
men 23 ♂

ženy  
women 21 ♀

neuveďené  
no identification 4

**Fyzický útok**

Physical attack

(strkanie, sácanie, úder, kopanec, bitka, zranenie a pod.)  
(pushing, punching, kicking, fighting, injury, etc.)

3 🥊

**Odmietnutie akreditácie,  
nevpustenie na tlačovú konferenciu a pod.**

Refusal of accreditation, not being admitted to a press conference, etc.

3 🚫

**Diskriminácia**

Discrimination

(pre pohlavie, pôvod, presvedčenie, sexuálnu orientáciu a pod.)  
(due to gender, origin, belief, sexual orientation, etc.)

2 ≠

**Hrozba smrťou mne alebo mojim blízkym**

Death threat to me or my loved ones

2 ☠️

## Výskum pred spustením platformy

Útoky na novinárov zasahujú do každodennej žurnalistickej práce aj osobnej bezpečnosti, či už ide o útoky verbálne alebo písané, vyslovené priamo alebo online. Dáta dlhodobo ukazujú, že novinárky a novinári sa s nenávisťnými prejavmi stretávajú počas svojej práce pravidelne a často. Spúšťačom sú verejné útoky politikov alebo konkrétne témy, ktorými sa novinári zaoberajú. Útoky bežne nie sú orientované na obsah textov a reportáží a aj preto sa ľahko dajú odlišiť od legitímnej konštruktívnej kritiky – smerujú priamo voči novinárovi alebo jeho redakcii.

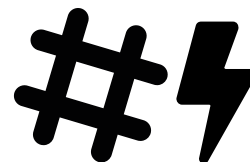
Platforma ICJK Bezpečná.Žurnalistika.SK od začiatku cieľi na najväčšie problémy novinárov, s ktorými sa pri práci vo verejnom záujme stretávajú. Práve preto sa na konci roka 2022 uskutočnil výskum, ktorý mal dať odpoveď na otázky o bezpečnosti novinárov na Slovensku. Prvý v histórii krajiny s takýmto zameraním. Zapojilo sa do neho viac ako 400 novinárov a novinárk z desiatok redakcií z celého Slovenska. Na výskume sme spolupracovali s agentúrou AKO.

Na otázky odpovedalo 44 percent novinárk a 56 percent novinárov. Viac ako 80 percent z nich pracovalo v celoštátnych médiách, 16 percent v regionálnych a v miestnych redakciách a 3 percentá v medzinárodných redakciách. Najväčšie zastúpenie mala veková kategória 26 až 55 rokov (takmer 83 %), novinári nad 55 rokov tvorili 8,2 percenta výskumnej vzorky a do výskumu sa zapojilo takmer aj 9 percent novinárov do 25 rokov. Z pohľadu dĺžky novinárskej praxe bola najpočetnejšou skupina novinárov, ktorí sú v žurnalistike viac ako 10 rokov (55 %), novinári s praxou 2 až 10 rokov tvorili 35 percent zapojených do výskumu a začínajúci žurnalisti s praxou do 2 rokov jednu desatinu vzorky.

Medzi najdôležitejšie zistenia výskumu patrilo, že dve tretiny novinárov zažili v uplynulých 12 mesiacoch incident (útok alebo hrozbu). Takmer polovica si myslí, že za 5 rokov sa počet incidentov zvýšil, podľa 22 percent je na rovnakej úrovni, podľa 8 percent došlo k zníženiu. Najčastejším incidentom za posledných 12 mesiacov bol verbálny útok (osobný alebo online). Spomenuli ho viac ako tri štvrtiny novinárov. Viac ako 15 percent novinárov v súvislosti s útokmi zažilo autocenzúru, teda útoky alebo vyhrážky zasiahli do ich práce. 85 percent novinárov považuje hrozby a zastrasovanie za hrozbu pre slobodu slova.

Takmer všetci novinári a novinárky zapojené do výskumu (97 %) na prelome rokov 2022 a 2023 odpovedali, že by uvítali systém, ktorý pomáha novinárom čeliacim útokom, ohrozeniu alebo žalobe kvôli svojej žurnalistickej práci.

**Najčastejším  
incidentom  
za posledných  
12 mesiacov  
bol verbálny  
útok  
(osobný  
alebo online)**



## Štart platformy

Platformu Bezpečná žurnalistika sme spustili 21. februára 2023 v deň 5. výročia vraždy Jána Kuciaka a Martyiny Kušnírovej.



### Nahlásiť incident

Nahlasovanie útokov slávnostne odštartoval 8. marca 2023 holandský kráľovský pár kráľ Viliam-Alexander a kráľovná Maxima počas ich štátnej návštevy na Slovensku. Holandsko dlhodobo podporuje aktivity Investigatívneho centra Jána Kuciaka a Bezpečná.Žurnalistika.SK vznikla po niekoľkomesačných konzultáciách s partnermi v Holandsku, kde niekoľko rokov úspešne funguje obdobný projekt PersVeilig, ktorým sa platforma inšpirovala. Systém platformy je navrhnutý tak, aby umožnil novinárom rýchlo a bezpečne nahlásiť incidenty, s ktorými sa stretnú pri výkone svojej práce. Platforma má za cieľ uľahčiť zbieranie dát o útokoch, poskytnúť presnejší prehľad o povahe a frekvencii týchto incidentov a umožniť efektívnejšiu reakciu a pomoc, pokiaľ to situácia vyžaduje.

Systém poskytuje anonymné alebo identifikované nahlasovanie, čo dáva novinárom flexibilitu v rozhodovaní o tom, ako chcú postupovať v prípade, že sa stali cieľom útoku. Formulár je navrhnutý tak, aby bol dostupný online a prostredníctvom webového prehliadača v mobile, čo umožňuje novinárom hlásiť incidenty kedykoľvek a kdekoľvek.

Spustenie platformy sprevádzala informačná kampaň, ktorá mala za cieľ zvýšiť povedomie o samotnom probléme, prostredníctvom publikovania výsledkov spomínaného výskumu, a zároveň o existencii novej platformy a benefitoch, ktoré pre novinárov môže priniesť. Bolo a stále je dôležité aj budovanie celospoločenskej atmosféry, kde sa útoky na novinárov a novinárky nebudú považovať za „normálnu“ súčasť ich povolania, ale za vážne porušenie ich práv a ohrozenie slobody prejavu. Cieľom projektu Bezpečná.Žurnalistika.SK je nielen monitorovať samotnú situáciu, ale reagovať aj na incidenty a poskytovať novinárom právnu pomoc, pracovať na prevencii a školeniach, aby boli novinári lepšie chránení pred potenciálnymi hrozbami.

Platforma Bezpečná.Žurnalistika.SK v priebehu prvých desiatich mesiacov od spustenia zaznamenala k 31. decembru 2023 celkovo 48 hlásení o útokoch. Prostredníctvom systému a monitoringu poskytla právnu asistenciu siedmim novinárom, ktorí o ňu požiadali, alebo im ju platforma odporučila. Šestnásť prípadov, ktoré boli vyhodnotené ako najzávažnejšie, platforma nahlásila medzinárodným organizáciám, čo pomáha zabezpečiť zviditeľnenie problému útokov na novinárov na európskej a globálnej úrovni.



### Počet hlásení

# 48

## Spolupráca s redakciami

Projekt Bezpečná.Žurnalistika.SK by v Investigatívnom centre Jána Kuciaka nemohol vzniknúť bez diskusií a podpory redakcií väčšiny médií pôsobiacich na Slovensku. Rovnako tak by to nešlo ani bez podpory profesijných združení, akými sú Asociácia tlačенých a digitálnych médií, Asociácia televíznych vysielateľov, Asociácia rádii Slovenska a Interactive Advertising Bureau Slovakia.

V priebehu roka bolo Investigatívne centrum Jána Kuciaka v intenzívnom kontakte s mnohými redakciami, ich vedením a členmi s cieľom zvýšiť povedomie o mechanizme nahlasovania útokov proti novinárom a zároveň zistiť, aké skúsenosti jednotlivé redakcie majú v rámci bezpečnostných návykov a pomoci, ktorú svojim novinárom a zamestnancom vedia poskytnúť.

Na stretnutiach sa diskutovalo o kritériách pre intenzitu a druhy útokov, o ktorých by platforma Bezpečná.Žurnalistika.SK mala byť informovaná, a teda by mali byť nahlásené bezodkladne – vrátane verbálnych, psychických a fyzických útokov, ako aj online obťažovaní, právnych hrozieb alebo vyhrážok.

Predstavitelia platformy často narážali na zaužívané presvedčenie, že útoky sú, bohužiaľ, súčasťou novinárskej práce, ktorej sa nedá vyhnúť, ale panovala istá zhoda, že frekvencia a intenzita útokov, ktorej novinári čelia v súčasnosti, nie je niečo, na čo by si mali zvykať, a útoky majú potenciál vytvárať nebezpečné prostredie na prácu aj osobný život. Na stretnutiach mnohí zdôraznili potrebu lepšej informovanosti a odborného vzdelávania cez bezpečnostné tréningy, novinári okrem právnej podpory, s ktorou môžu vo viacerých redakciách počítať, uvítali aj psychologické poradenstvo, ktoré bude platforma Bezpečná.Žurnalistika.SK novinárom ponúkať.

## Ženy novinárky

Ženy novinárky často čelia špecifickým a intenzívnym formám útokov, ktoré sa líšia od skúseností ich mužských kolegov. Hoci novinárska práca môže byť z pohľadu útokov náročná pre obe pohlavia, ženy sa stretávajú s neprimeranými prejavmi sexizmu a osobných útokov. V oveľa väčšej miere sú vystavované útokom na vzhľad alebo citlivé informácie z osobného života, sexuálnemu obťažovaniu a vyhrážkam, online trollingu, hrozbám fyzického násillia aj stalkingu.

Takéto osobné útoky nie sú len nepríjemné, ale môžu mať vážne dôsledky na psychické zdravie novinárov. To môže viesť k autocenzúre, keď sa ženy v mediálnom priestore snažia vyhnúť kontroverzným témam, aby sa vyhli osobným útokom. Útoky nielenže ohrozujú ich osobnú bezpečnosť, ale sú aj útokom na slobodu prejavu a tlače, keďže sú prekážkou v objektívnom informovaní verejnosti.

**ženy sú  
v oveľa  
väčšej miere  
vystavované  
útokom**



## Konkrétna pomoc – konzultácie, právne služby, medzinárodné hlásenia

Platforma Bezpečná.Žurnalistika.SK celkovo poskytla skupinové konzultácie pre viac ako 90 novinárov a novinárov v slovenských redakciách a individuálne konzultácie pre novinárov a novinárky v 50 prípadoch. Tí dostali odpovede a poradenstvo pri problémoch súvisiacich s ich bezpečnosťou a právami. Z týchto prípadov si vyžiadalo právnu pomoc a odborné právne poradenstvo 15 novinárov, ktorí boli obeťami prenasledovania, obťažovania alebo iných foriem útokov.

Vo viacerých prípadoch, po konzultácii, podali novinári trestné oznámenie v spolupráci s redakčným právnikom alebo s pomocou právneho zástupcu poskytnutého ICJK. V oblasti právnej pomoci vo väčšine prípadov platforma spolupracovala s právnikmi pôsobiacimi na Slovensku. Predovšetkým z právnickej kancelárie PaulQ Tomášom Kamencom a Markom Pachnikom a s advokátom Tomášom Langerom. Niektoré prípady vyžadovali aj konzultácie s právnikmi v Českej republike.

V 16 prípadoch platforma nahlásila útoky Medzinárodnému tlačovému inštitútu a prostredníctvom neho do medzinárodného mechanizmu Media freedom rapid response ([www.mfrr.eu](http://www.mfrr.eu)) a niektoré aj platforme Rady Európy pre ochranu novinárov, (<https://fom.coe.int/en/accueil>), aby upozornila na závažnosť problémov, s ktorými sa novinári na Slovensku stretávajú. V tomto bode bolo cieľom platformy zviditeľniť boj za slobodu prejavu a zdôrazniť potrebu medzinárodnej podpory a ochrany.

## Medzinárodná spolupráca

Bezpečná.Žurnalistika.SK sa od svojho vzniku snaží posilniť svoje postavenie na domácej scéne prostredníctvom strategického využívania medzinárodnej spolupráce. Predstavitelia Investigatívneho centra Jána Kuciaka boli po spustení platformy pozvaní na viaceré významné medzinárodné konzultácie zamerané na ochranu novinárov.

Nezávislá platforma Bezpečná.Žurnalistika.SK bola v decembri 2023 prezentovaná na European News Media Forum 2023 zastrešenom podpredsedníčkou Európskej komisie Věrou Jourovou, zodpovedajúcou za kontrolu dodržiavania hodnôt Európskej únie a za transparentnosť. Fórum v Bruseli bolo súčasťou hodnotiacej štúdie o implementácii Odporúčania o ochrane, bezpečnosti a posilnení postavenia novinárov z roku 2021. ICJK prezentovalo fungovanie platformy a tiež zvýraznilo skutočnosť, že ide o iniciatívu nezávislú od aktivít vnútroštátnych orgánov, čo považujeme za jednu z dôležitých výhod z pohľadu nezávislosti a dôvery novinárov. Rovnako bola platforma Bezpečná žurnalistika opakovane prezentovaná aj v diskusiách s europoslancami či pri návštevách monitorovacej skupiny Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci Európskeho parlamentu.

Predstavitelia ICJK boli pozvaní aj na špeciálny okrúhly stôl UNESCO Online násilie voči ženám novinárkam – ako zlepšiť pomoc? (Online



violence against women journalists – How to do better?) v októbri 2023, kde sme prezentovali platformu Bezpečná.Žurnalistika.SK, jej aktivity a výsledky, ale aj špecifické problémy, ktoré sa týkajú útokov voči ženám novinárkam.

Úzka spolupráca s holandským projektom PersVeilig umožnila preniesť poznatky o monitoringu, sprostredkovaní pomoci novinárom aj o spolupráci s políciou. V téme podpory a ochrany žien novinárov sa predstavitelia platformy zúčastnili na ceste organizovanej holandským ministerstvom zahraničných vecí, ktorá bola zameraná práve na špecifické riziká pre ženy novinárky a vytvárania mechanizmov ich podpory.

Koordinátorka platformy sa v júni 2023 tiež zúčastnila na workshope Rady Európy, kde spolu s ostatnými európskymi iniciatívami na ochranu novinárov zdieľala skúsenosti a stratégie v oblasti ochrany novinárov. Stratégie a programy sú v európskych krajinách pokrývané rozličnými subjektmi – workshop prepojíl reprezentantov médií, neziskového sektora a štátnych orgánov a pomohol získať hlbší pohľad na rozmanité prístupy k ochrane novinárov a novinárov v celej Európe.

Vďaka spolupráci s holandskými partnermi z PersVeilig ICJK zorganizovalo sériu bezpečnostných tréningov v Bratislave, čím reagovalo na potreby novinárskej komunity v hlavnom meste. Školenia pre dve desiatky novinárov boli zamerané na fyzickú aj online bezpečnosť a praktické zručnosti a stratégie, ktoré pomáhajú novinárom v teréne chrániť sa pred potenciálnymi hrozbami. Medzinárodná spolupráca tak opakovane obohatila domáce programy a zvýšila efektivitu snáh o zabezpečenie bezpečnejšieho pracovného prostredia pre slovenských novinárov a novinárky.

## Analýza útokov pred voľbami

Rok 2023 bol na Slovensku aj rokom predčasných parlamentných volieb. Intenzívna politická kampaň pred hlasovaním 30. septembra bola sprevádzaná vlnou útokov a agresie voči novinárom a médiám. Práve kvôli narastajúcemu trendu útokov a využívaniu v politickom boji sa Investigatívne centrum Jána Kuciaka rozhodlo monitorovať komunikáciu kandidujúcich politických subjektov na sociálnej sieti Facebook počas dvoch mesiacov pred voľbami.

V analýze sa objavili statusy zverejnené medzi 1. augustom 2023 a koncom kampane, teda 27. septembrom. Celkovo išlo o 563 facebookových príspevkov politikov a strán kandidujúcich v parlamentných voľbách, ktoré obsahovali zmienku o médiách alebo novinároch. Aktívnejšie boli verejné profily individuálnych politikov (67,7 %) oproti príspevkom politických strán a hnutí (32,3 %). Politik s najväčším počtom interakcií na príspevky spomínajúce novinárov bol Robert Fico (227 140 interakcií, čo je približne štvrtina všetkých reakcií).

Takmer v dvoch tretinách (64,3 %) skúmaných príspevkov, teda v 362 statusoch, politici na médiá alebo novinárov útočili. Asi tretina príspevkov bola neutrálna (31,61 %) a 23 statusov, teda asi 4 percentá, bolo pozitívnych.

**Takmer  
v dvoch  
tretinách  
príspevkov  
politici  
útočili  
na médiá  
alebo  
novinárov.**

**64,3 %**

Najčastejšie príspevky odkazovali na médiá a novinárov všeobecne (takmer 60 % príspevkov z našej vzorky), meno konkrétneho novinára sa spomína v 24 percentách prípadov. Z nich boli viac ako tri štvrtiny (103) s útokom namiereným na konkrétneho novinára alebo novinárov.

Podstatná časť predvolebnej kampane sa odohrávala na sociálnych sieťach, politici ako jeden z hlavných komunikačných prostriedkov používali práve príspevky na Facebooku. Médiám a novinárom sa väčšinou venovali vo všeobecnom zmysle, 59,7 percenta príspevkov zo skúmanej vzorky nebolo namierených voči konkrétne médiu alebo osobe. Útoky v takýchto prípadoch padali voči tradičným médiám, hlavne na margo ich údajnej ideologickej zaujatosti („liberálne/Sorosove médiá“) alebo údajnej korupcie („zaplatené/korporátne médiá“). Politici takto nereagovali len reaktívne, ak napríklad nevedeli zodpovedať novinárske otázky. V kampani používali útoky na médiá ako súčasť jej obsahu a ponuky voličom.

<https://www.icjk.sk/275/Analyza-Pred-volbami-na-novinarov-a-media-najviac-utocil-Robert-Fico-a-strana-Smer-platili-si-aj-reklamu>

## Konkrétne prípady

### Útočná kampaň voči moderátorky RTVS Marte Jančkárovej

Piate výročie vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej poznačil útok na novinárku Martu Jančkárovú. Tá sa stala terčom vyhrážok po tom, čo do štúdia RTVS nevpustila nepozvaného hosťa Ľuboša Blahu zo Smeru-SD. Strana krátko nato na sociálnych sieťach zverejnila video útočiace na verejnoprávnu RTVS, ktoré sa začalo virálne šíriť, meno moderátorky relácie Marty Jančkárovej v ňom odznelo niekoľkokrát.

Za prvý týždeň malo video viac ako 172-tisíc zobrazení a celkový počet lajkov a komentárov dosiahol približne 15-tisíc. Video zdieľalo 39 miestnych organizácií strany Smer. Objavilo sa v skupinách podporujúcich Rusko, Štefana Harabina, predstaviteľov strany Republika alebo Ľudovej strany Naše Slovensko a na profiloch dezinformačných médií. Analýza Investigatívneho centra Jána Kuciaka ukázala, že dôležitú úlohu v šírení informácií o kauze mali dezinformačné stránky na Facebooku. Hlavné Správy alebo Slobodný vysielateľ v prípade vystupujú ako priami pomocníci Ľuboša Blahu. Preberali jeho statusy a pomáhali ich šíriť.

Novinárke počas tohto incidentu pribúdali vyhrážky smrťou a iné útoky, situáciu musela riešiť policajná NAKA, ktorá odhalila autora najagresívnejších správ.

<https://www.icjk.sk/235/Utok-na-novinarku-sa-na-socialnych-sietach-siril-prostrednictvom-dezinfosceny-a-politikov-Smeru-strana-platila-aj-reklamu>

### Deepfake útočiaci na Moniku Tódovú z Denníka N

Útoky voči novinárom neprestali ani počas moratória pred parlamentnými voľbami. Prvý deň moratória, 28. septembra 2023, sa na internete začalo šíriť deepfake video falošného telefonátu medzi predsedom Progresívneho Slovenska Michalom Šimečkom a reportérkou Denníka N Monikou Tódovou.

V zmanipulovanom videu, ktoré sa tvári, že zachytáva ich rozhovor, sa počítačom pozmenené hlasy rozprávajú o manipulácii volieb a finančnej odmene.

Klamlivé video sa začalo v posledných hodinách pred voľbami masívne šíriť na sociálnych sieťach aj emailami. Podľa analýzy pomocou nástroja Crowdtangle (CT) sme zistili, že sa objavilo v 20 príspevkoch facebookových stránok, šíriilo sa však predovšetkým cez osobné profily, ktoré analytickými nástrojmi nie je možné skúmať.

V tomto prípade ide o bezprecedentný útok na novinára počas volieb, na ktoré mal potenciál mať priamy dosah. Platforma Bezpečná.Žurnalistika.SK prípad od začiatku monitoruje a novinárke poskytuje právnu pomoc. V čase uzávierky výročnej správy bolo prvé trestné oznámenie políciou odmietnuté. Prokurátor však rozhodnutie zrušil a dal polícii pokyn na pokračovanie vo vyšetrovaní.

<https://icjk.sk/280/Deepfake-video-ktore-zasiahlo-do-predvolebnej-kampane-sirili-Harabin-aj-Marcek-Bolo-sucastou-vacsieho-planu>

## Vyhrážky novinárovi

Počas prvého roka fungovania platforma Bezpečná.žurnalistika.SK dostala viacero informácií o incidentoch, pri ktorých sa novinárovi vyhrážali smrťou alebo sa novinár po vyhrážkach cítil v ohrození. Platforma vždy novinárovi odporučila podať trestného oznámenie.



**Incidenty, pri ktorých sa novinárovi vyhrážali smrťou alebo sa novinár cítil v ohrození.**

Takýmto bol aj prípad novinára (meno a redakcia sú anonymizované z bezpečnostných dôvodov), ktorý dostal výhražné správy po zverejnení jedného zo svojich textov. Vyhrážajúci sa žiadal o adresu bydliska novinára a novinárovi poslal aj jeho fotografie. Vzhľadom na novinárove obavy o svoju bezpečnosť a zdravie mu platforma Bezpečná.Žurnalistika.SK odporučila, aby bezodkladne podal trestné oznámenie. Novinár tak aj prostredníctvom právnych zástupcov redakcie urobil.

Po niekoľkých týždňoch však kontaktoval platformu opätovne s tým, že polícia nekoná napriek tomu, že došlo aj k doplneniu trestného oznámenia pre pokračujúce vyhrážky. Platforma preto následne kontaktovala kontaktný bod polície na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v príslušnom kraji. Po preverení prípadu polícia platformu informovala, že sa konanie rozbehlo a dostalo sa k miestne príslušnému príslušníkovi na ďalšie šetrenie, čo potvrdil aj samotný ohrozený novinár. V čase uzávierky výročnej správy nebol prípad ukončený.

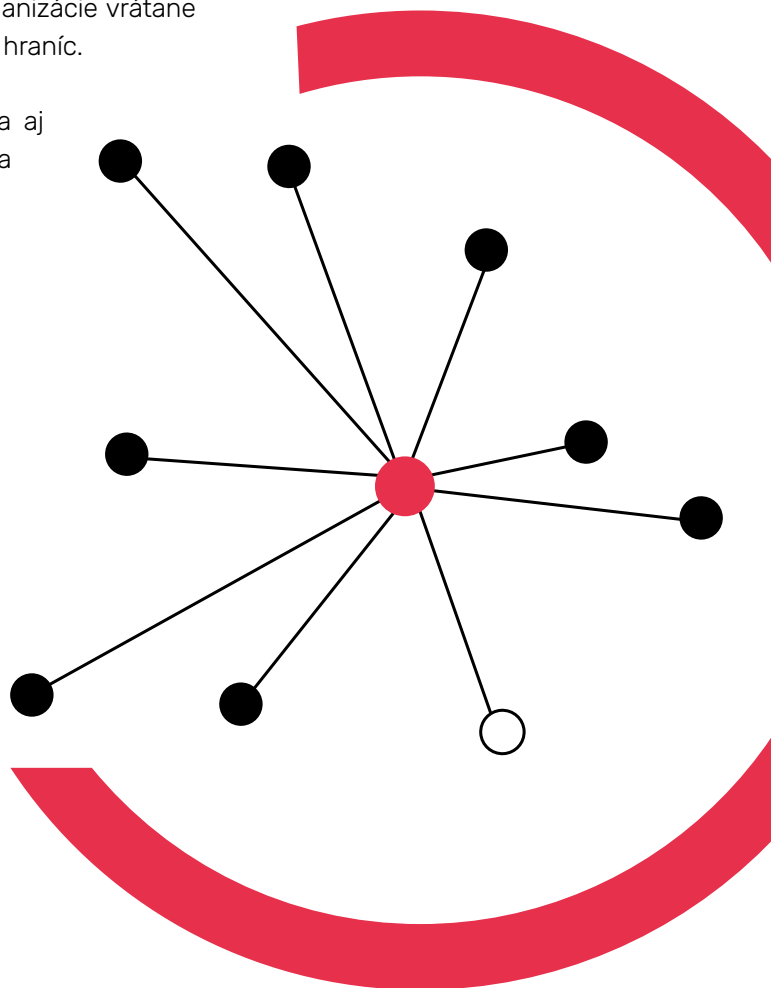
## Spolupráca s verejným sektorom

Investigatívne centrum Jána Kuciaka sa v spolupráci s ďalšími aktérmi, predovšetkým s predstaviteľmi holandskej platformy PersVeilig a holandskej polície, snažila o zriadenie takzvaných policajných kontaktných bodov podľa vzoru Holandska. Policajné kontakty operatívne riešia akútne prípady vyhrážok voči novinárom, alebo prípady, v ktorých sa nehýbe vyšetrovanie.

Policajný prezident Štefan Hamran príkazom prezidenta Policajného zboru SR zriadil od 1. septembra 2023, po dohode s ICJK, kontaktné body na ôsmich Krajských riaditeľstvách Policajného zboru. Platforma Bezpečná.Žurnalistika.SK má priamy kontakt na príslušných policajtov, s ktorými sa v prípade akútnej potreby môže skontaktovať. Rovnako tak sa môžu určení príslušníci Policajného zboru kontaktovať s nepretržitou 24-hodinovou linkou ICJK. Na základe rozhodnutia policajného prezidenta sa vedú aj štatistiky o trestných činoch voči novinárom.

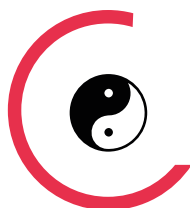
Po zhodnotení situácie v implementácii Odporúčania o ochrane, bezpečnosti a posilnení postavenia novinárov z roku 2021 vláda Slovenskej republiky uznesením v rámci Akčného plánu otvoreného vládnutia dala ministerka kultúry za úlohu „zriadiť a priebežne koordinovať platformu zainteresovaných partnerov na národnej úrovni s cieľom koordinácie a implementácie záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných a národných iniciatív na podporu slobody tlače a ochrany novinárov, zverejniť štatút platformy zainteresovaných partnerov na webovom sídle Ministerstva kultúry SR“. Následne došlo k vytvoreniu koordinačnej platformy v gescii ministerstva kultúry, v ktorej majú zastúpenie štátne inštitúcie, odborné mediálne asociácie a iné odborné orgány, ale aj mimovládne organizácie vrátane Investigatívneho centra Jána Kuciaka a Reportérov bez hraníc.

V koordinačnej platforme ministerstva kultúry pôsobia aj zástupcovia ministerstva spravodlivosti, ministerstva vnútra či polície. Cieľom platformy je prepájať týchto aktérov, spolupracovať na výzvach, ktorým médiá a novinári čelia, ale aj vyzývať inštitúcie a ich predstaviteľov na poskytovanie analýz a podkladov, pokiaľto členovia platformy považujú za potrebné. V súčasnosti boli vytvorené dve pracovné skupiny a v oboch sme aktívne prítomní. Prvá má za cieľ definovať pojem novinára pre účel právnych predpisov, druhá pracovať na návrhu pre Národnú stratégiu na ochranu novinárov, s čím súvisí analýza existujúcich stratégií v zahraničí a monitoring situácie na Slovensku pre dostatočný kontext a pochopenie potrieb. Koordinátorka nezávislej platformy ICJK Bezpečná.Žurnalistika.SK Karolína Farská bola zvolená za podpredsedníčku koordinačnej platformy zriadenej ministerstvom kultúry.



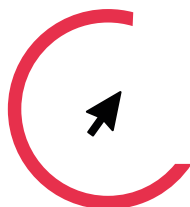
# Plány platformy Bezpečná.Žurnalistika.SK

Bezpečná žurnalistika je mladý projekt, ktorý má za cieľ pokračovať vo svojej doterajšej činnosti a v najbližších rokoch rozvíjať svoje aktivity aj v ďalších oblastiach. Sú nimi napríklad:



## 1. Poskytovanie psychologickej podpory

Od začiatku fungovania nahlasovacieho systému novinárom platforma poskytuje právnu pomoc a to najmä v prípadoch, keď ju nevie zabezpečiť redakcia. Okrem právnym dosahov sú však citlivo vnímané aj dosahy hrozieb na psychické zdravie a platforma preto novinárom a novinárkam bude ponúkať podporu aj prostredníctvom profesionálnej psychologickej podpory.



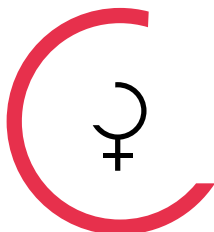
## 2. Zlepšenie systému nahlasovania útokov

Na základe spätnej väzby od novinárov platforma plánuje technické vylepšenia systému nahlasovania, aby bol efektívnejší, intuitívnejší a aby poskytoval lepšiu podporu pre tých, ktorí útoky hlásia.



## 3. Posilnenie medzinárodnej spolupráce

Platforma bude pokračovať v budovaní partnerstiev s medzinárodnými organizáciami a projektami s podobným zameraním, s cieľom výmeny osvedčených postupov, ktoré by priniesli priame výhody pre slovenské mediálne prostredie.



## 4. Vytvorenie podporných programov pre ženy novinárky

Platforma sa zameria na vytváranie sieťových a mentoringových programov, ktoré pomôžu novinárkam budovať silnejšie profesionálne siete a poskytnú im prístup k expertnému poradenstvu, podpore pri kariérom rozvoji a ochrane v prípade útokov, ktoré sú špecifické a často silnejšie.



## 5. Advokácia za legislatívne zmeny

Platforma sa bude aktívne zúčastňovať na diskusiách o legislatívnych zmenách a presadzovať legislatívne a politické reformy, ktoré zabezpečia lepšiu ochranu novinárov a zvýšia zodpovednosť za útoky na novinárov, čím zlepšia celkové prostredie pre slobodu tlače na Slovensku. Súčasťou tohto cieľa je pokračovanie v členstve v koordinačnej platforme ministerstva kultúry.

## O ICJK

Investigatívne centrum Jána Kuciaka (ICJK) vzniklo v roku 2018 po vražde investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej. Zavraždili ich 21. februára 2018. Dôvodom bola Jánova novinárska práca. Ján Kuciak bol prvý slovenský investigatívny novinár, ktorý pravidelne spolupracoval s kolegami v zahraničí, napríklad aj na kauze Panama Papers. [Jeho posledný, nedopísaný článok](#), ktorý vyšiel vo veľkých svetových médiách, odhaľoval aktivity kalábrijskej 'Ndranghety na východe Slovenska a jej prepojenia na slovenské politické špičky.

Hlavnou úlohou občianskeho združenia ICJK je pokračovať v odkaze a práci Jána Kuciaka. ICJK realizuje domáce a zahraničné investigatívne projekty, zaoberá sa ochranou novinárov a podieľa sa na výchove nádejných investigatívnych žurnalistov. ICJK je držiteľom troch Novinárskych cien za investigatívnu žurnalistiku za roky 2020, 2021 a 2022, kedy koordinovalo alebo bolo členom víťazných investigatívnych tímov.

ICJK je nezávislé investigatívne centrum, jedinečné na Slovensku. Zakladajúcimi členmi ICJK boli kolegyne a spolupracovníci Jána Kuciaka: investigatívne novinárky – riaditeľka [Nadácie Zastavme korupciu](#) Zuzana Petková, riaditeľka [Českého centra pre investigatívnu žurnalistiku](#) Pavla Holcová a slovenský novinár a spisovateľ Arpád Soltész. Predsedom občianskeho združenia je od roku 2021 Lukáš Diko. V členskej rade ICJK od roku 2023 pôsobia súrodenci Jána Kuciaka – Mária Kuciaková a Jozef Kuciak, a Jánov šéfredaktor z portálu Aktuality.sk Peter Bárdy.

### Ciele občianskeho združenia ICJK na základe stanov:

- platforma pre investigatívnych novinárov,
- koordinácia spolupráce medzi redakciami,
- pokračovanie v odkaze a práci investigatívneho novinára Jána Kuciaka,
- ochrana ľudských práv,
- podpora vzdelávania.

ICJK je partnerom medzinárodnej organizácie Organized Crime and Corruption reporting Project (OCCRP), ktorá združuje desiatky podobných centier na štyroch kontinentoch, a tiež medzinárodnej organizácie združujúcej investigatívnych novinárov Global Investigative Journalism Network (GIJN).

ICJK sa v roku 2020 stala hlavným slovenským centrom pre medzinárodné investigatívne spolupráce s investigatívnymi novinármi v celej Európe a tiež v zámorí. Je dôležité zdôrazniť, že zločinci a zahraničné vplyvy nepoznajú hranice, takže medzinárodná spolupráca pri ich odhaľovaní je nenahraditeľná.

Na Slovensku sa snažíme posilňovať investigatívnu žurnalistiku založenú na dôkazoch a faktoch, ktorá pomáha zákonnosti odhaľovaním organizovaného zločinu, korupcie, prania špinavých peňazí a tiež pomáha bojovať proti hoaxom a dezinformáciám šíreným zahraničnými a domácimi aktérmi.

Snažíme sa odhaľovať aj nezákonné aktivity slovenských občanov v zahraničí. Venujeme sa korupcii, praniu peňazí, obchodovaniu so zbraňami a narkotikami, ale aj témam, ktoré súvisia so životným prostredím a environmentálnou kriminalitou. Prevádzkujeme tiež projekt Kočnerova knižnica, ktorý obsahuje veľké množstvo údajov s informáciami o možných trestných činoch a väzbách odsúdeného Mariana Kočnera a ďalších významných osôb podozrivých z trestných činov.

ICJK je financované výhradne z grantov a darov.



**IC**  
**JK**